

Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja muutmise

VÄLJATÖÖTAMISE KAVATSUS

Sissejuhatus

Ohepalu looduskaitseala (edaspidi ka *kaitseala*) paikneb Harju maakonnas Kuusalu vallas Kolgu ja Pala külas ning Lääne-Viru maakonnas Kadrina vallas Arbavere, Kõrveküla, Mõndavere, Ohepalu, Ridaküla ja Uku külas. Kaitseala kaitse-eeskiri kinnitati Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2014. a määrusega nr 34 „Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskiri”.

Ohepalu looduskaitseala moodustab ökoloogilise koridori Kõrvemaa ja Lahemaa loodusmaastike vahel. Alal kaitstakse metsa-, soo- ja veeökosüsteeme, maastiku ja elustiku mitmekesisust, Tapa-Pikassaare ja Ohepalu-Viitna oosistut, 67% ala territooriumist sisaldab üle-euroopalise tähtsusega elupaiku. Siin pesitsevad I kaitsekategooria liigid must-toonekurg, kaljukotkas ja kassikakk ning II kaitsekategooria liigid metsis, kanakull jt. Ohepalu-Udriku soostik on sügisel tähtis rändeagne peatuspaik sookurele. Alal kasvavad II kaitsekategooria taimeliigid kõdu-koralljuur, kaunis kuldking, täpiline sõrmkäpp, sile tondipea, väike käopõll, ainulehine soovalk, kärbesõis, palu-karukell, koldjas selaginell, eesti soojumikas jt.

Kaitseala kaitse-eesmärkideks on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübid: huumustoitelised järved ja järvikud (3160)¹, jõed ja ojad (3260), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), vanad looduspõõsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Kaitseala kuulub üle-euroopalise tähtsusega Natura 2000 võrgustikku Ohepalu linnu- ja loodusala, lisaks on looduskaitseala rahvusvahelise tähtsusega linnuala ehk IBA ala ja CORINE biotoobi ala.

Kaitseala pindala on 5934,6 hektarit, mis jaguneb kaheks loodusreservaadiks, üheksaks sihtkaitsevööndiks ja seitsmeks piiranguvööndiks.

Kaitse-eeskirja muutmine on tingitud Kaitseministeeriumi 2019. aasta jaanuaris tehtud ettepanekust Keskkonnaministeeriumile, millega soovitakse muuta Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja selliselt, et kaitsealal oleks kaitseala valitsejal võimalik lubada keskpõlvikohooni ohualade piiritähiste paigaldamist ja sõidukiga sõitmist väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmist riigikaitsealadel eesmärkidel (alus looduskaitsealade seadus (edaspidi LKS) § 30 lg 4 p 6)².

Kaitse-eeskirja muutmisel korrigeeritakse ka kaitseala Ristsaare loodusreservaadi piiri eesmärgiga võimaldada läbi viia loodusliku veerežiimi taastamine projekti „Soode kaitse ja taastamine” raames (Conservation and Restoration of Mire Habitats, LIFE Mires Estonia; projekti nr: LIFE14 NAT/EE/000126)³. Piiri korrigeeritakse nii, et loodusreservaadi piir jookseks mööda reservaadi poolset kraavi serva.

---

¹ Sulgudes on kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi I lisale, tärniga on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid

² Looduskaitsealade seadus RT I, 05.04.2016, 2 – jõust. 15.04.2016

³ <https://soo.elfond.ee/taastamisolad/ohepalu/>

Muudetakse kaitse-eeskirja ehitustegevust puudutavat sätet sihtkaitsevööndis eesmärgiga viia see kooskõlla LKS § 14 lõikega 1.

1. Muudatused kaitsekorras

Kavandatud kaitsekorra muudatus puudutab riigikaitse korraldamist ja ehitustegevust Ohepalu looduskaitsealal.

Kuusalu vallas paikneva kaitseväe keskpõlügeni ümbritseva metsa puhul on tegemist maa-aladega, mis on eelkõige vajalikud soomukite ja tankide väljaõppe korraldamiseks. Selleks, et lahingumasinatega saaks laskmisi teha ka liikumise ajal ja eri suundadest, tuleb väljaõppe ajal kasutada keskpõlügeniga külgnevaid alasid põlügenil kasutatavate relvade ohualadena. Ohuala on piirkond, kuhu laskmiste ajal on kõrvaliste isikute juurdepääs tõkestatud ja rangelt keelatud, kuna seal viibimine võib olla eluohtlik.

Ohutuse tagamiseks tähistatakse ohuala välispiir vastavate märkide ja piiripostidega. Kaitseväe keskpõlügeniga külgnevate ohualade pindala kokku on u 10 000 ha, ohualade välispiiri pikkus kokku on u 51 km. Keskpõlügeni ohuala kattub läänes u 7600 ha ulatuses Põhja-Kõrvemaa looduskaitsealaga ja idas u 2400 ha ulatuses Ohepalu looduskaitsealaga.

Võimaldamaks vajalikke riigikaitse tegevusi looduskaitsealadel, tehti 2016. aastal LKS-i täiendus, mis võimaldab kaitseala valitseja nõusolekul sihtkaitsevööndis tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamist ja ehitiste hooldustöid kaitsealal riigikaitse tarbeks. See oli aluseks Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala kaitse-eeskirja⁴ muutmiseks. Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja jäi vastav täiendus sisse viimata. Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja muutmise eesmärk on võimaldada ohutuse tagamist riigi sõjalise kaitse ettevalmistamiseks vajaliku väljaõppe korraldamisel.

Kaitseväe väljaõppevõimaluste parandamine on vajalik riigikaitse arengukavas aastateks 2013–2022 ette nähtud Eesti kaitseväe soomusmanöövervõime arendamiseks. Kaitseala kasutamist kaitseväe masinatega sõitmiseks on võimalik korraldada kaitse-eesmärke kahjustamata. Kaitse-eeskirja muutmise tegevused on rakendatavad vaid kaitseala valitseja loal, seega eelneb ehitustegevusele või väljaspool teid mootorsõidukiga sõitmisele kaitseala valitseja poolne kaalumise ehk loataotluse menetlemine üldises korras. Kaitseala valitseja saab loa anda juhul, kui kaitseala kaitse-eesmärke ei ohustata ning loodusväärtusi ei kahjustata. Tegevusloa tingimustega saab kaitseala valitseja tagada, et lisanduv häiring loodusele oleks minimaalne. Kaitse-eeskirja muutmisele järgnev riigikaitse tegevuste planeerimise protsess peab kindlustama, et see häirimine oleks minimaalne.

Ristsaare loodusreservaadi piiri korrigeerimine võimaldab teostada loodusliku veerežiimi taastamiseks vajalikke töid. Riigimetsa maal paikneva 113 hektari suuruse loodusreservaadi pindala väheneb u 2 hektarit.

2014. aastal kinnitatud Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirjaga on Ristsaare loodusreservaadi piir määratud Aegviidu metskond 43 katastriüksuse piiriga. Soode taastamise projekti eesmärki taastada looduslik veerežiim ja luua eeldused kuivendusest mõjutatud aladel soodele iseloomuliku taimestiku taastamiseks ja soodega seotud loomastiku elutingimuste

---

⁴ Vabariigi Valitsuse 09.05.2007 määrus nr 137 „Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala kaitse-eeskiri“ – RT I, 31.10.2017, 9 jõust. 10.11.2017

parandamiseks ei ole kehtiva kaitsekorraga võimalik ellu viia – loodusreservaadis on keelatud igasugune inimtegevus, sealhulgas inimeste viibimine. Kaitseala veerežiimi taastamistöödega leevendatakse kuivendusvõrgu degradeeruvat mõju, tööde käigus suletakse olemasolevaid kraave ja rajatakse kraavidele paisud. Tööd on lõplikult võimalik ellu viia peale kaitse-eeskirja muutmist. Ristsaare looduloodusreservaadi piiri korrigeeritakse selliselt, et osad kraavid ja neid ümbritsev 10 m puhvertsoon arvatakse loodusreservaadist Sakssaare piiranguvööndisse ja Ohepalu hooldatavasse sihtkaitsevööndisse (Joonis 1). Kraavid ei paikne täpselt reservaadi piiriga kohakuti, seetõttu muutub reservaadi piir vahemikus 7 kuni 20 m.

Kaitse-eeskiri viiakse kooskõlla LKS § 14 lõikega 1, mille punkti 6 sõnastus on seoses 1. juulil 2015. a jõustunud ehitusseadustikus sätestatuga muutunud. Muu hulgas ei kasuta kehtiv ehitusseadustik enam väikeehitise mõistet. Väiksemate ehitiste puhul on vaja esitada üksnes ehitusteatis. Kui ehitusteatis või ehitusloa kohustusega ehitist kavandatakse kaitsealal, eeldab tegevus kaitseala valitseja nõusolekut.

Kavandatavad muudatused kaitse-eeskirjas on kooskõlas looduskaitseadusega ning ei sea ohtu maastikukaitseala muude kaitse-eesmärkide saavutamist.

Tabel 1. Muudatused kaitsekorras

Kehtiv kaitsekord	Kavandatav kaitsekord (muudatus kursiivis)
§ 5 lg 4. Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, piiranguvööndis maatulundusmaal metsa- ja põllumajandustöödel ning liinirajatiste hooldustöödel.	§ 5 lg 4. Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, <i>kaitseala valitseja nõusolekul riigikaitse korraldamiseks ning</i> kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, piiranguvööndis maatulundusmaal metsa- ja põllumajandustöödel ning liinirajatiste hooldustöödel.
§ 6 p 4. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks.	§ 6 p 4. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud <i>ehitada ehitusteatis kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas püstitada või laiendada lautrit või paadisilda.</i>
§ 14 lg 1 p 3. Sihtkaitsevööndis on keelatud uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks.	§ 14 lg 1 p 3. Sihtkaitsevööndis on keelatud uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul <i>tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu, kaitseala või riigikaitse tarbeks ja olemasoleva ehitise hooldustööd.</i>

2. Maaomanike ja kohaliku omavalitsuse arvamused ja ettepanekud

Lisatakse pärast väljatöötamise kavatsuse avalikku tutvustamist.

Tabel 2. Ettepanekud

Ettepaneku tegija	Ettepaneku sisu	Tulemus

3. Muudatuste mõju ja kompensatsiooni võimalused

Kaitse-eeskirja muutmisel puudub oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Kaitse-eeskirja muutmisega kaasneb positiivne mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele.

Teatud negatiivne mõju on maastikuilmele, sest ohutuse tagamiseks tähistatakse kaitsevæ keskpõlügeni ohuala välispiir piiripostidega nii, et ühe juurest näeb mõlemale poole järgmist posti (piiritähiste maksimaalne vahemaa ei tohi olla suurem kui 50 m). Ohuala 4 m laiuse piirisihi rajamiseks tuleb metsasel ala teha trassiraieid. Juhul kui piiritähistust on võimalik paigutada olemasolevate teesihide äärde ning kasutatakse olemasolevaid metsasihte, võib raiutava ala pindala jääda mõnevõrra väiksemaks. Kuid, et tegemist on avaliku huviga (ka inimeste kaitse) ning kindla eesmärgiga püstitatavate rajatistega, on tegevus põhjendatud. Kaitsevæ väljaõpet ohualas ei toimu ning suure tõenäosusega ei kahjustata seal loodust ega elustikku.

Keskpõlügenil läbiviidavate harjutuste käigus kasutatakse laiendatud ohuala kuni 120 päeva aastas⁵ ning sellega kaasnevad ajalised liikumiskiirangud, mis sulgevad piirkonna rekreatiivseks kasutamiseks. Mõju on negatiivne, sest kaitsealal piki Tapa-Pikassaare oosistikku kulgevat teed kasutatakse üsna aktiivselt matkajate poolt. Samas on tegemist avaliku huviga (ka inimeste kaitse), on tegevus põhjendatud.

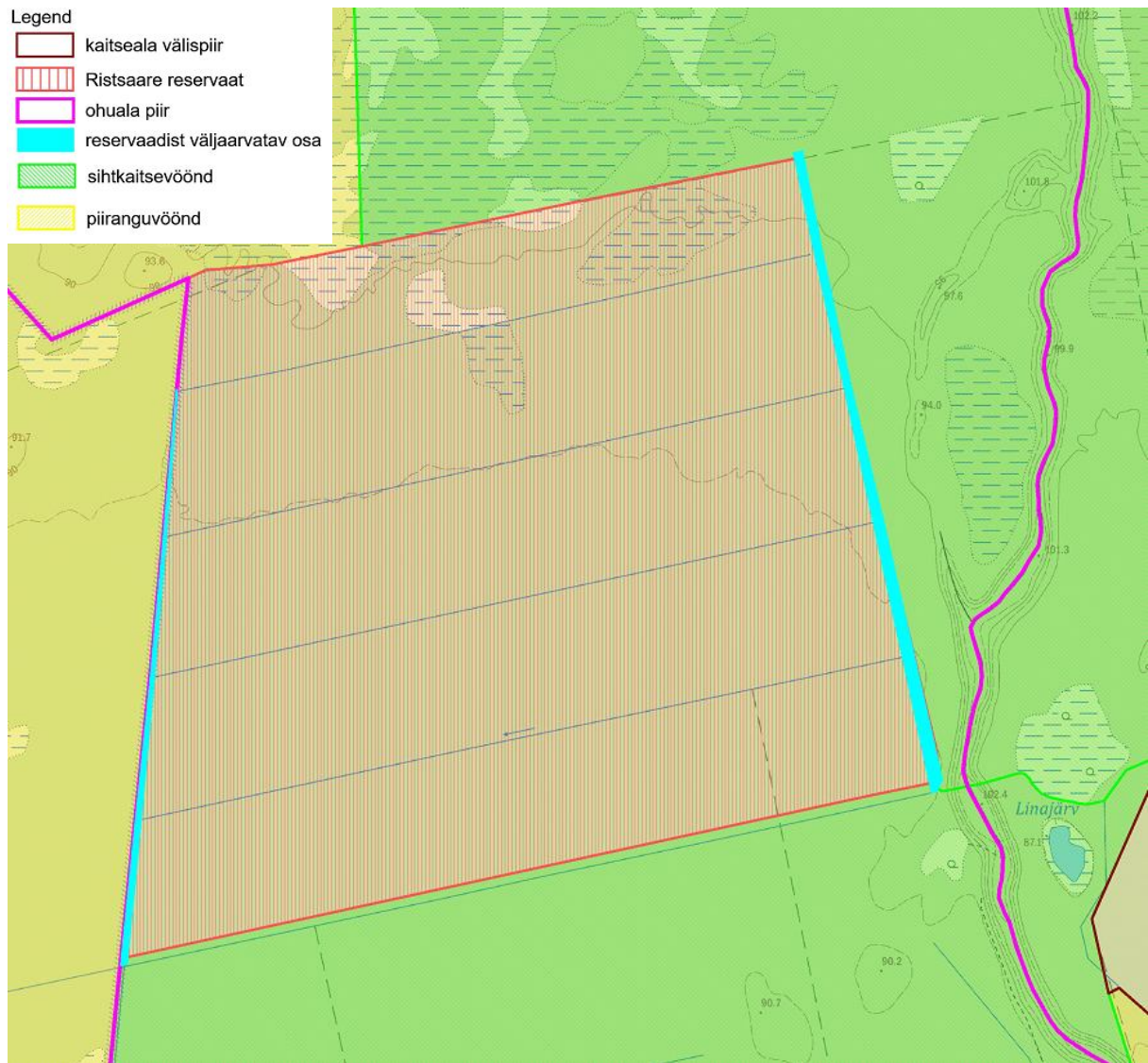
Kaitseala veerežiimi taastamistöödega kaasneb positiivne mõju looduskeskkonnale, tööde käigus suletakse olemasolevaid kraave ja rajatakse kraavidele paisud. Sootaastamistööde tulemusel muutub ala märjemaks u 300 hektari ulatuses kaitsevæ keskpõlügeni ohutsoonis.

Ohepalu looduskaitseala kaitse-eeskirja muutmisega ei kaasne kulutusi, mis oleksid seotud kaitse korraldamisega, ei looda uut kaitseala ega muudeta ka olemasoleva kaitseala piire. Maamaksuseaduses § 4 sätestatud maamaksusumäär ei muutu.

4. Menetluse korraldaja seisukohad tutvustamisel vastuseta jäänud küsimustele

Lisatakse pärast väljatöötamise kavatsuse tutvustamist.

⁵ http://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/sisulehed/planeeringud/20160322_arendusprogramm.pdf

Joonis 1. Ristsaare loodusreservaadi piiri korrigeerimine. Alus: Eesti põhikaart, Maa-amet 2018.